
Od redakcji

Komunizm: system – ludzie – dokumentacja 2, 3-4

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Od Redakcji

Niniejszym oddajemy do dyspozycji czytelników drugi numer naszego czasopisma, którego wydawcą jest *Sekcja badań nad partią komunistyczną*, działająca w ramach Towarzystwa Nauki i Kultury „Libra”. Z satysfakcją odnotowujemy, iż pierwszy numer, który ukazał się rok temu, spotkał się z dużym zainteresowaniem. Dzięki temu nasz rocznik rozwija się objętościowo i tematycznie. Pozyskaliśmy autorów zagranicznych – z Niemiec, Stanów Zjednoczonych i Ukrainy.

W tym numerze zamieszczamy 13 artykułów, 5 publikacji dokumentów źródłowych oraz 3 recenzje i 2 sprawozdania z konferencji naukowych.

Pierwszy blok tematyczny tworzą cztery teksty poświęcone różnym ścieżkom kariery działaczy komunistycznych. Marcin Kruszyński przyjrzał się problemowi zaangażowania kobiet w PPR i PZPR oraz w stanowiącej „pas transmisyjny” Lidze Kobiet, na przykładzie Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w okresie stalinizmu. Daniel Czerwiński przeanalizował życiorysy i działalność specyficznej grupy aparatczyków – sekretarzy organizacji partyjnej przy Wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego w Gdańsku. Konrad Ruzik nakreślił szkic do portretu znanego adwokata-komunisty z II Rzeczypospolitej – Teodora Duracza, dziś już niemal zupełnie zapomnianego. Tomasz Czarnota przedstawił sylwetkę Czesława Wójcika, stanowiącą interesujący przykład kariery działacza z „pokolenia ZMP”.

Kolejne artykuły dotyczą dwóch krańcowo odmiennych wizyt gości zagranicznych w PRL w pierwszej połowie lat osiemdziesiątych. Rafał Łatka naszkicował obraz propagandowy drugiej pielgrzymki Jana Pawła II do ojczyzny w 1983 r., prezentowany na łamach „Gazety Krakowskiej”. Sylwia Szyc starała się odtworzyć genezę, uwarunkowania i przebieg wizyty północnokoreańskiego komunistycznego dyktatora Kim Il Sunga (błędnie nazywanego Kim Ir Senem) w Polsce w maju 1984 r.

Cztery publikowane teksty zostały pierwotnie zaprezentowane w formie referatów na V Sympozjum Dziejów Biurokracji w Toruniu i Włocławku (21–24 czerwca 2012 r.). Marcin Żukowski pokusił się o dokonanie ogólnej charakterystyki mechanizmów funkcjonowania PZPR, poprzez omówienie czterech wybranych aspektów: liczebności, składu społecznego, dewizowych składek członkowskich i nomenklatury kadr. Dariusz Magier scharakteryzował produkcję kancelaryjną wojewódzkiej organizacji PZPR w latach 1975–1990 na przykładzie

województwa białkopodlaskiego. Specjaliści w dziedzinie historii prawa podjęli problematykę zagadnień prawno-ustrojowych w PRL: Marcin Łysko – podstaw prawnych i działalności aparatu biurowego orzecznictwa karno-administracyjnego; Michał Bartoszewicz – okoliczności utworzenia i pierwszego okresu funkcjonowania instytucji Rzecznika Praw Obywatelskich w Polsce w kontekście skarg dotyczących działalności administracji państwowej.

Ostatnie trzy z zamieszczonych w niniejszym numerze artykułów poruszają mało znane kwestie dotyczące dziejów systemu komunistycznego u naszych sąsiadów. Teresa Willenborg przybliżyła genezę i przebieg kampanii antysemitkiej w NRD w latach 1952–1953. Maksym Hurećkyj przeanalizował politykę przemysłową na Ukrainie Sowieckiej, związaną ze stalinowskimi przygotowaniem do wojny w latach 1938–1941. Ołeh Murawśkyj przedstawił trudną sytuację, w jakiej znalazła się Komunistyczna Partia Ukrainy na terenie zachodnich obszarów Sowieckiej Ukrainy w okresie „pierestrojki” (1985–1991).

Podobnie jak w pierwszym numerze, staramy się prezentować czytelnikom wartościowe materiały źródłowe. Piotr Cichoracki opublikował sprawozdanie z 1936 r., stanowiące interesujący przyczynek do schyłkowego okresu działalności KPZB. Anna Nowakowska-Wierchoś zaprezentowała dokumenty programowe polskich organizacji kobiecych, działających w drugiej połowie lat czterdziestych XX w. we Francji. Michał Palczyński dotarł do dokumentów, które jego zdaniem rozwiewają mity dotyczące przymusowej pracy polskiej młodzieży w kopalniach uranu w Kowarach w latach 1949–1950. Ryszard Czaderna scharakteryzował struktury organizacyjne Międzywojewódzkich Szkół Partyjnych PZPR we Wrocławiu i Łodzi na podstawie projektu organizacji pracy i odpowiednich diagramów z 1952 r. Mirosław Szumiło zwrócił uwagę na odnalezione w Moskwie zapisy rozmów Edwarda Gierka z dyplomatami sowieckimi w latach 1963–1965, które rzucają nowe światło na przebieg jego kariery politycznej.

Za zgodą prof. Marka Jana Chodakiewicza zamieszczamy tłumaczenie z języka angielskiego napisanej przez niego niezwykle ciekawej recenzji, poświęconej książce M. Stantona Evansa i Herberta Romersteina, *Stalin's Secret Agents: The Subversion of Roosevelt's Government* (New York 2012).

Redakcja